

СХІД NOW

№ 18 (36)

ЖОВТЕНЬ
2024

БЕЗОПЛАТНО

РЕДАКЦІЙНЕ

БЛАГОСЛОВЕННА ЩЕДРІСТЬ

Дорогі читачі, чи згодні ви з Василем Симоненком: «Благословенна щедрість! Все від неї, від щедрості думок, сердець і рук»? Бо у молитвах ми всі сподіваємось на безліч щедрот, але іноді забуваємо віддавати навзаєм. Добре, що є осінь, яка щороку нагадує нам про колообіг добра у природі. Про те, що коли ми віддаємо, ми ж і отримуємо.

Люди щедрі живуть наповненим життям, бо вони стають учасниками, а не спостерігачами подій буття. Так, вони ідеалісти, бо вважають, що омріяний образ навколишнього світу є цілком досяжним. Але ж вони і творці, адже не перестають віддавати свій час, енергію та гроші, аби змінювати світ на кращий. І за цю світлу взаємодію зі світом їм випадають можливості, не досяжні для інших.

Наша редакція також вважає щедрість за найвидатнішу чесноту. І теж вірить в те, що світ можна змінити, якщо зло поступиться добру, а жадібність – щедрості. Тому ми завжди щедро ділимося історіями про людей із світлими намірами. А найбільшим своїм досягненням вважаємо випадки, коли ці історії спонукають вас, дорогі читачі, на активні зміни в своєму житті.

Тож ми нагадуємо, що газета «Схід NOW» створена переселенцями зі Сходу для переселенців зі Сходу завдяки підтримці платників податків Німеччини. Двічі на місяць ми зустрічаємося з вами у наших переселенських справах, а щодня – чекаємо ваших відгуків та пропозицій щодо змісту і тем публікацій на редакційну пошту eastnowred@gmail.com або через сайт shidnow.com.ua.

Разом ми зможемо більше!

Фото: Ольга ЗОЛОТУХІНА-ШАМЛІ

ЦІКАВЕ

На базі благодійного фонду «Місто Добра» в Чернівцях з серпня цього року працює Академія «Мама шие». Ця платформа створена спеціально для мам із вразливої категорії. Протягом навчання – а це три місяці – жінки безоплатно живуть у містечку фонду, безоплатно харчуються та за необхідності відвідують психолога. Під час уроків няні та вихователі піклуються про їхню малечу. А діти з інвалідністю ще й можуть пройти тут реабілітацію. Долучатися до навчання можуть жінки з усієї України. Розповідаємо, як це зробити.

МАМА ШИЄ

«Місто Добра» пропонує переселенкам з дітьми безоплатне навчання швацької справи

Переселенка Кристина – одна з тих жінок, які зараз мешкають у шелтері «Міста Добра» та відвідують заняття в Академії «Мама шие». Мінімум речей, документи та фотографії – це все, що вона взяла з собою, коли навесні 2022 року поспіхом залишала домівку в Ізюмі. Згадує, як через щільні обстріли громадський транспорт у місті вже не ходив, організованої евакуації не було, тож пощастило, що її з 10-річним сином взяли до своєї автівки сусіди. Тікали якнайдалі на захід – планували до Львова, але зрештою зупинилися у Чернівцях.

Кристина сама виховує сина, повертатися їм немає куди – ані рідних, ані власної оселі. Та їй небезпечно на сході для

дитини, каже жінка – хоч наші захисники і роблять дива, лінія фронту залишається динамічною. Вдома Кристина працювала промивальницею оптичних деталей на великому оборонному підприємстві, але в Чернівцях її професійні навички нема де застосувати.

– Оце пішла на курси швачки. Стараюся, хоча й не завжди все виходить. Роблю це для власного розвитку, сприймаю як виклик, бо мені завжди здавалося, що я і шиття – речі несумісні. Якщо не вийде цим заробляти, принаймні зможу щось підшити чи перешити собі та дитині. Зайвими ці навички точно не будуть, – вважає переселенка. ▶

Закінчення на стор.3

НОВИННЕ

УКРАЇНСЬКИМ СТУДЕНТАМ ПРОПОНУЮТЬ СТИПЕНДІЇ НА НАВЧАННЯ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

Центр ресурсів Chevening запрошує студентів отримати ступінь магістра в одному з університетів Великої Британії. Річний курс навчання покривається стипендією, яка включає оплату навчання в університеті, щомісячну стипендію, квитки до Великої Британії та назад, покриття витрат, пов'язаних з оформленням візи, та гранти на освітні поїздки.

З 1983 року цією можливістю скористалися понад 60 000 людей зі 160 країн. 500 випускників Chevening – українці.

Щоб податися на стипендію, необхідно мати:

- ♦ громадянство України;
- ♦ диплом бакалавра;
- ♦ мінімум два роки досвіду роботи (еквівалент 2 800 годин).

Для участі потрібно також мати запрошення на навчання від великобританського вишу. Для цього паралельно із заявкою на стипендію необхідно подати документи на три магістерських програми і до 11 липня 2025 року отримати підтвердження про вступ на одну з них – за посиланням chevening.org/scholarships/find-a-course/ можна отримати інформацію про доступні магістерські програми.

До 5 листопада необхідно подати заявку на онлайн-портал центру asams.chevening.org/apply, в якій розповісти про свої лідерські якості, обрані магістерські програми та кар'єрні плани. Заявка та документи мають бути заповнені англійською мовою.

ОГОЛОШЕНА ГРАНТОВА ПРОГРАМА ДЛЯ ВИРОБНИКІВ ПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Всеукраїнська мережа мультимаркетів «Аврора» в партнерстві з Forbes Brand Voice оголосили про запуск грантової програми «Аврора для підприємців».

Зазначається, що це перша українська B2B-премія, спрямована на підтримку вітчизняних виробників.

Загальний грантовий фонд становить 10 мільйонів гривень. Ця сума буде розподілена в рівних частинах серед десяти переможців.

Підприємство переробної промисловості, яке потребує грантової підтримки, може знаходитися будь-де в Україні.

Для участі в грантовій програмі потрібно відповідати наступним критеріям.

- ♦ Компанія зареєстрована і проводить діяльність виключно або переважно в Україні. Кінцевими бенефіціарами компанії є громадяни України.
- ♦ Підприємства працюють у переробній промисловості та виробляють товари для кінцевих споживачів.
- ♦ Компанія зареєстрована не пізніше 2023 року й подала фінансову звітність за 2023 рік. Дохід компанії у 2023 році не має перебільшувати 100 млн грн.
- ♦ Наявність сторінки компанії в соціальних мережах або ж офіційного сайту компанії.

Дедлайн подання заявок за посиланням surl.li/rrixzh: 10 листопада 2024 року.

Переможці будуть визначені до 1 грудня 2024 року.

ЖИТТЯ ПІСЛЯ РУЇНИ

Досвід Інсбрука

Після аншлюсу Австрії 1938 року Інсбрук, як і решта країни, був інтегрований до німецького Рейху. Нацистська ідеологія швидко опанувала усі сфери життя. Єврейське населення та політичні опоненти нацистів зіткнулися з переслідуваннями та депортацією до концтаборів. Через місто проходили важливі залізничні й автомобільні маршрути, які пов'язували транспортні артерії Німеччини та Італії, тож Інсбрук набув для вермахту стратегічне значення логістичного хабу.

Закономірно, що такий важливий для обслуговування німецьких військ пункт став мішенню для літаків антигітлерівської коаліції. Хоча цілями бомбових ударів союзників була переважно залізнична інфраструктура і логістичні станції, жорстоких руйнувань зазнали й міські квартали. Тільки внаслідок першого бомбового удару 15 грудня 1943 року, який тривав всього кілька хвилин, на Інсбрук впало близько 200 бомб. Загибло 258 людей, а 1600 мешканців міста опинилися на вулиці через руйнування їхнього житла.

Відтоді Інсбрук пережив ще 20 повітряних нальотів. Майже 60% будівель міста були пошкоджені або знищені. Постраждало багато історичних пам'яток, зокрема одна з найстаріших споруд Інсбрука Бартоломеускапелле XIII століття, Сервітська церква святого Йозефа, монастир Штіфт-Вільтен і костел єзуїтів (всі – XVII століття), Ландхаус або старий парламент федеральної землі, ратуша і Собор святого Якова XVIII століття.

Після завершення війни до 1955 року Тіроль перебував у

Руйнування

Післявоєнна розбудова Інсбрука розпочалася з Альтштадта (Старого міста). Між 1946-м і 1955 роками відбулася масштабна реставрація історичної архітектури. Центральна культова споруда міста – Собор святого Йозефа – постраждала з відновленими фресками, вітварями і ліпниною. 1973 року було оновлено фасад собору. А остаточні роботи, зокрема комплексна реставрація інтер'єру з усуненням залишкових пошкоджень війни, були проведені на початку 1990-х.

Як і в більшості повоєнних міст, проблему із житлом в Інсбруку вирішували через будівництво тимчасового житла барачного типу. А в 1960-х роках тут з ентузіазмом взяли за

лом мігрантів, які прибували працювати на текстильних фабриках міста.

Окрім економічного буму, ще одним драйвером будівництва в Інсбруку стали зи-

Ландхаусплац

мові Олімпійські ігри, які відбувалися тут двічі, в 1964 та 1976 роках. До 1964 року на східній околиці міста, посеред лугів у заплаві річки, в рекордні терміни було побудовано Олімпійське селище – вісім багатоповерхових житлових будинків по десять поверхів кожен, загальною кількістю 689 квартир. До другої Олімпіади поряд постало ще кілька багатоповерхівок. Згодом в рамках програми соціального житла були побудовані й інші подібні будинки.

Після завершення Олімпіад квартири заселили місцеві мешканці. Сьогодні Олімпійське селище, відоме як О-Дорф, налічує близько 7 тисяч мешканців понад 50-ти національностей.

Загалом, проведення олімпійських змагань допомогло як подолати післявоєнну нестачу житла, так і модернізувати інфраструктуру, необхідну для збільшення доступності міста.

Туристи, які сьогодні приїждять «на лижі» до Інсбрука – столиці австрійського Тіролю, яка отримала свою назву через розташування на березі річки Інн – навряд чи помітять у місті сліди великої війни. Натомість тут дбайливо зберігається спадщина Габсбурзької монархії, адже Інсбрук слугував літньою резиденцією австрійської корони. Вам теж цікаво дослідити, як середньовічне місто чудової архітектури та мальовничих альпійських краєвидів після втрати незалежності та періоду руїни перетворилося на один із найпрекрасніших курортів Європи, якому вдалося зберегти шарм старовини в атмосфері молодості.

А це, в свою чергу, призвело до розвитку туристичної галузі, яка допомогла місту пережити стагнацію 1980-х і занепад текстильної галузі.

Сьогодні у туристичній індустрії Тіроля прямо чи опосередковано працює 60 тисяч людей, а оборот складає близько 10 мільярдів євро. Тіроль є найбільш відвідуюваною землею Австрії, а Інсбрук – другим після Відня популярним для туристів містом.

Звісно, що місто розвивається в ногу із часом. Яскравим прикладом є Нова міська бібліотека, збудована 2018 року. Цей проект, ви-

міста була будівля уряду землі Тіроль, побудована за часів нацизму. У 1946-1948 роках на кошти та з ініціативи французького уряду на площі було споруджено арку, яку увінчує напис латиною – Pro Libertate Austriae Mortuis («Загиблим за свободу Австрії»). Намагання французького архітектора вписати цей пам'ятник в монументальний ансамбль площі зіграв злий жарт, адже здавалося, що він належить до періоду Рейху.

В процесі реновації площі молодим архітекторам вдалося «олюднити» монументалізм площі і розчинити «владний» характер тоталітарної архітектурної спадщини в сучасному міському ландшафті. Архітектори створили з бетонних плит хвилеподібний рельєф площею 9000 м² – і, ставши частиною цілком нового ансамблю, будівля

1960-ті. Ще видно руїни

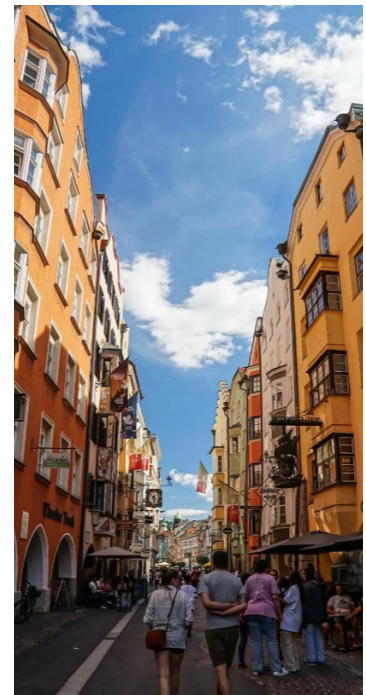
французькій зоні окупації. До речі, в цей час Інсбрук стає другим після Зальцбурга австрійським містом, де активно виріє українське життя. Біженці з України мали тут свою гімназію і торгову школу, в Інсбруцькому університеті навчалися сотні українських студентів.

багатоквартирне будівництво – тим більше, що столиця Тіролю отримувала неабиякий зиск від загального економічного зростання Австрії, яке торкнулося в тому числі текстильної галузі. Як центр текстильної промисловості регіону, Інсбрук мав потребу забезпечити жит-

конаний у стилі хай-тек, поєднує в собі простір громадської бібліотеки, житловий комплекс і центр дозвілля з ресторанами та кафе.

Окремої уваги заслугове реновація найбільшої площі Інсбрука – Едуард Вальнефер плацу, яку також називають Ландхаусплац. Домінантним елементом цієї площі в центрі

уряду втратила значення домінанти. Таке рішення, можливо, буде цікавим і для нас: замість того, щоб знищити пам'ятку тоталітарного минулого чи просто «не помічати» її у міському просторі, можна лише позбавити її влади, тим самим здобувши над нею беззаперечну перемогу. **CN**

Олег ЖОВТАНЕЦЬКИЙ

ЦІКАВЕ

НОВА ПРОФЕСІЯ
ДЛЯ 100 МАТУСЬ

«Мета проекту «Мама шие» – навчити жінок новій професії, щоби вони могли влаштуватися на роботу або відкрити власну справу та працювати з дому. Це дозволить їм забезпечувати себе і дітей, сприятиме їхній фінансовій незалежності та покращенню якості життя, переконана голова правління БФ «Місто Добра», президентка фонду «Я Майбутнє України» Марта Левченко.

– Найкоротший шлях до щасливої, здорової, освіченої дитини лежить через маму, яка має для цього можливості та сили, – зазначає Марта. – Скільки я бачила чудових самотніх мам, які не мали в житті жодного шансу на те, щоб реалізувати себе і забезпечити дитину необхідним. Часто вони не можуть навіть на курси піти, бо де залишити немовля, чи дитину з інвалідністю, взяти гроші, щоб заплатити за ці курси? Тому ми і відкрили Академію «Мама шие», де навчання є безоплатним.

Як розповіла помічниця проекту Катерина Титаренко, ідея створити в «Місті Добра» майстерні для опанування професії швачки виникла ще наприкінці 2021 року.

– Але повномасштабна війна змусила нас змінити всі плани та спрямовувати кошти на будівництво нових корпусів і бомбосховищ. І лише цього року завдяки підтримці наших партнерів Peli Can Live та ING Bank Ukraine ми цей проект таки запустили.

За умовами проекту в академії навчання в Академії мають пройти сто матерів. На першому потоці нині швачку майстерність опановують сімнадцять жінок.

– У нас є мама з 3-місячною дитиною. Поки вона навчається, за немовлям доглядають медсестри і няні в медичному центрі. Якщо дітки вже ходять до садочку – у нас на території є власний дитячий садочок, – розповідає Катерина.

За словами Катерини, швачку майстерність учасницям проекту викладають п'ять фахівців, серед них також є переселенці.

– Двоє наших фахівців викладають в професійних

Закінчення. Початок на стор. 1

освітніх закладах. Ще двоє більше націлені на практику, мають досвід у конструюванні та дизайні одягу від 10 до понад 30 років. Також є в нас курс діджиталізації – вчимо матерів правильно створювати контент, вести соцмережі,

щоб просувати та продавати товар онлайн. Це допоможе заробляти дистанційно, що є дуже актуальним для жінок з інвалідністю або таких, які не можуть виходити на роботу на цілий день, бо нема з ким залишити дитину.

Організатори не виключають можливості працевлаштування своїх підопічних до підприємства легкої промисловості «Трембіга» – учасниці вже побували тут на екскурсії, ознайомилися з процесом фабричного виготовлення костюмів та пальт, які відшивають близько 300 швачок.

Старт другого потоку Академії «Мама шие» запланований на 6 листопада 2024 року. Форма навчання – офлайн у Чернівцях. Тривалість курсу – три місяці, з понеділка по п'ятницю, з 9:00-16:00. Отримати додаткову інформацію можна за номером телефону (096) 781 47 06 або через пошту mamasews2024@gmail.com. CN

Лія РУСИК

ВІД ФАРТУХА ДО ПАЛЬТА

Для навчання новій професії Академія «Мама шие» забезпечена всім необхідним швачким устаткуванням та тканиною. Основи конструювання, різноманітні шви та обробки, складні вузли, знімання мірок та налаштування машинки до готових виробів – всі ці ази жінки-студентки вже опанували і тепер приступили до власне шиття.

– Почали з простенького – фартуха, потім відшили по дві спідниці, на черзі блузи. Буде ще випускна залікова робота – матері самостійно шитимуть дитячі суконки. Вийде така собі колекція. На заліку під час дефіле наші учасниці продемонструють усі вироби, що вони створили за час навчання.

«Місто Добра» – масштабний простір захисту та комплексної підтримки жінок та дітей, які опинилися у складних життєвих умовах. Йдеться про допомогу дітям, які були вимушені евакуюватися через війну, родинам, які постраждали від насилля, малюкам, які потребують паліативного лікування чи реабілітації.

Центр не фінансується державою, діє виключно на кошти небайдужих людей, які хочуть бути дотичними до заснування нових стандартів соціальних притулків, піклування про дітей та розв'язання проблем подолання бідності та незахищеності найвразливіших українців.

– Зараз у нас одночасно живуть майже чотири сотні людей і близько 50 тварин, тож йдеться про сотні тисяч гривень щомісяця. Під час війни збільшилась плінність людей – родини до нас приходять, відновлюються і йдуть далі з нашою підтримкою в самостійному житті. Ми постійно в процесі будівництва. Зараз закінчили реабілітаційний центр з паліативним відділенням і одразу будемо починати зведення інклюзивної школи, – розповіла про свій центр Марта Левченко.

Сьогодні «Місто Добра» – це 6 корпусів, 39 кімнат для мам, 3 бомбосховища, 4 їдальні, 4 кухні, 2 бібліотеки, 3 майданчики для ігор на вулиці, 6 ігрових просторів, 2 навчальних класи, медпункт, притулок для собак, спортзал, швейний цех, пральня, школа мам, кабінет психолога, центр каністерапії (один з методів зоотерапії, який використовує позитивний психосоціальний фізіореабілітаційний вплив на людей спеціально керованих і навчених собак).

НАДИХАЮЧЕ

До 2022 року Михайло Івонін очолював у Сіверськодолицькому науково-дослідному інституті «Водоочисні технології» а також розвивав власне виробництво засобів з очищення води та труб. Через початок повномасштабної війни бізнес із двадцятирічною історією лишився на тимчасово окупованій Луганщині, а Михайло з родиною був змушений розпочинати життя на новому місці. Не маючи дому, він зводить будинки для інших людей.

Земельну ділянку у передмісті Хмельницького Михайло придбав 2023 року разом із партнерами – Валерієм Воротінцевим та Олегом Яновським. Усі троє – луганчани-підприємці з різним досвідом, які одного дня пішли на каву і повернулися з готовим бізнес-проектом. У березні 2024-го після оформлення документів та закупівлі матеріалів партнери почали будівництво модульних будинків. Один із перших звели для себе – під офісні потреби.

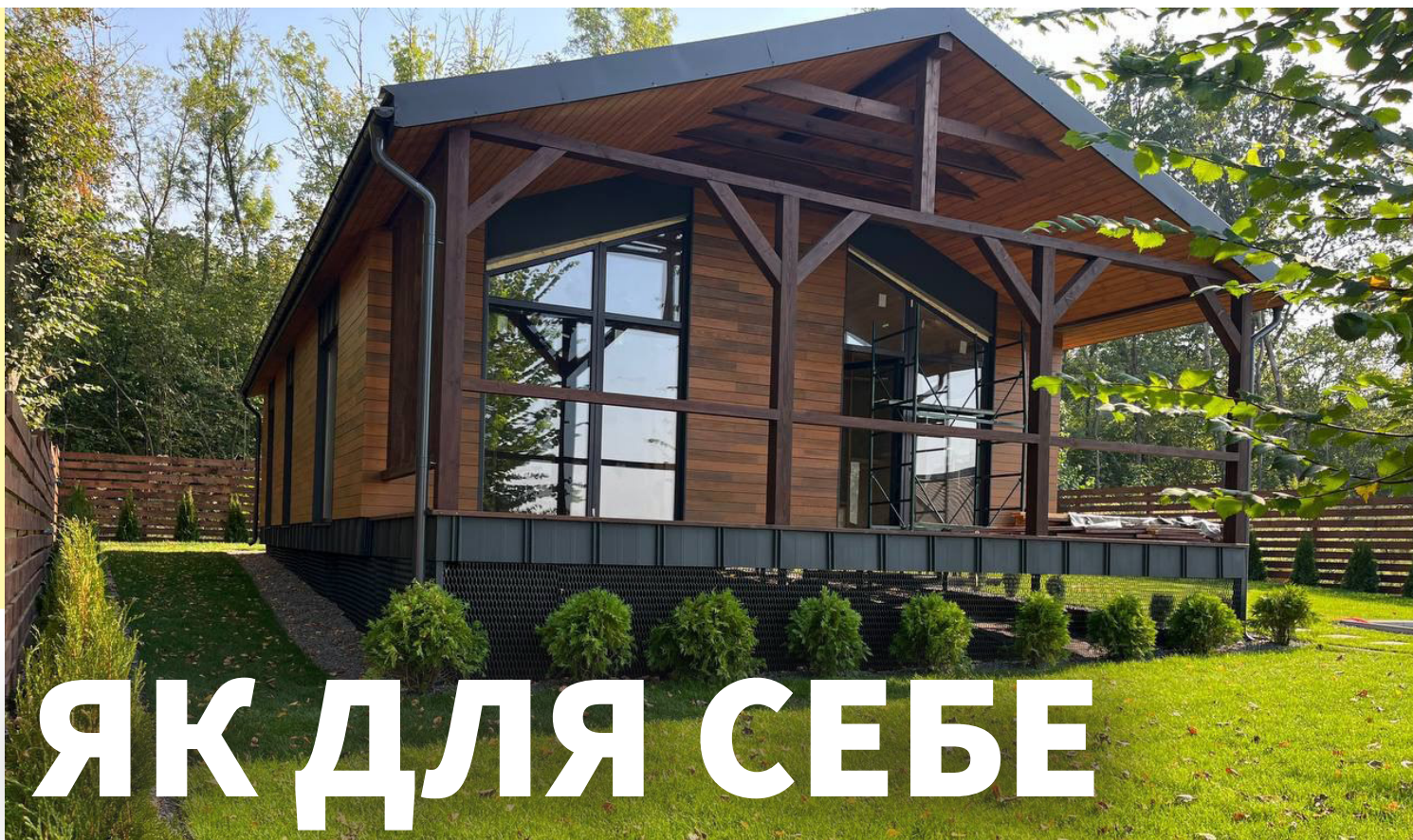
ЖИТЛО НОВОГО ФОРМАТУ

Модульні будинки, які споруджуються з попередньо підготовлених збірних конструкцій, давно популярні в США та країнах Європи, але для України це відносно новий тренд. І, як будь-яка нова технологія, модульне будівництво викликає питання.

– Неодноразово я чув, що люди поки не готові купувати такі будинки, їх бентежить відсутність традиційного фундаменту, бетонних чи цегляних стін, – каже Михайло. – Відчувається певна недовіра. Але ця недовіра – через брак інформації. Це лише питання часу, і чим більше люди дізнаються про переваги такого житла – його екологічність, енергоефективність, простоту в будівництві, тим більш відкритими стають до сприйняття цього формату для себе.

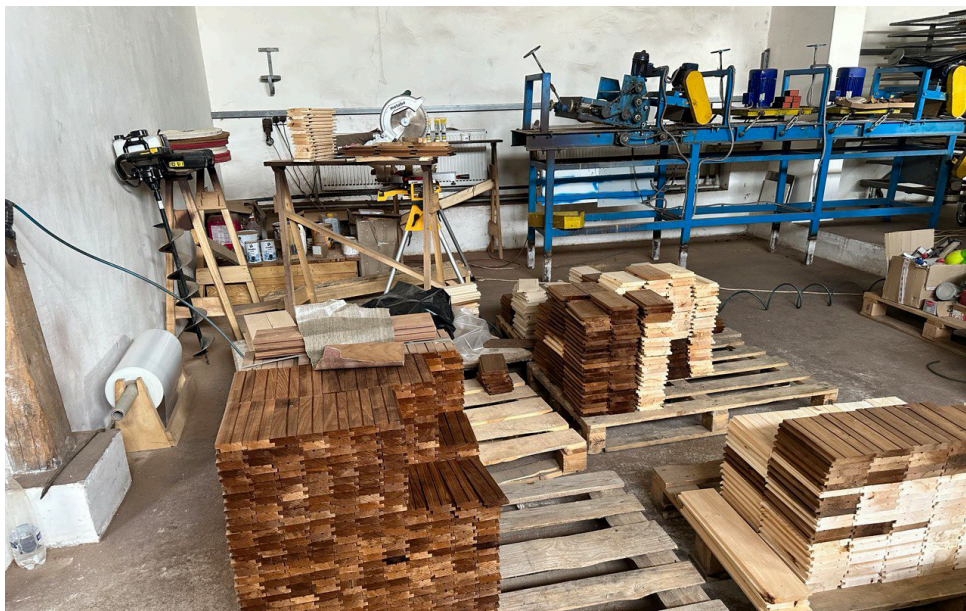
Для будівництва підприємці з Луганщини використовують українську деревину, яку переробляють на власному виробництві на Вінниччині, де зараз працюють п'ятеро людей. Тут виготовляють дерев'яні блоки, з яких потім зводять стіни, утеплюючи їх пінопластом. Нещодавно першу пробну партію продукції відправили до Америки.

– Американці завжди відкриті для нового, тож коли ми запропонували їм дерев'яні блоки для будинків, вони дуже зацікавилися. Зараз перша партія прямує до США, сподіваємося, що тамтешні будівельні компанії оцінять переваги наших матеріалів для швидкого будівництва, і ми отримаємо замовлення та

ЯК ДЛЯ СЕБЕ

Підприємець з Луганщини зводить модульні будинки на Хмельниччині

зможемо закріпитися на американському ринку. Це дуже допоможе розвивати наш проект вдома, будуючи житло для українців.

Підприємці назвали свій проект Малиничі street, адже їхні будинки будуть зведені в селі Малиничі. Перший з восьми модульних будинків вже готовий до продажу.

– На пілотний будинок пішло кілька місяців, сподіваюся, наступні підуть швидше, – розповідає Михайло. – В принципі, кожен покупець може об-

рати для себе інші матеріали, іншу комплектацію, ми лише демонструємо приклад, як може виглядати такий будинок і наскільки швидко можна звести стіни та підвести комунікації – це ми також робимо. Всередині – взагалі вільне планування простору, можна обрати будь-який проект, і за рахунок додавання окремих модулів його змінювати.

Враховуючи величезну кількість переселенців, які потребують житла, Михайло прогнозує в Україні високу

затребуваність модульних будинків. Також, на його думку, ідея модульного будівництва може бути цікавою для відпочинкового бізнесу – адже люди завжди будуть мати потребу провести вихідні у лісі, біля води, і охоче бронюватимуть такі будиночки. Тож луганські підприємці націлені на співпрацю з місцевим бізнесом і шукають інвесторів, готових вкласти гроші в розвиток перспективної справи.

ВДЯЧНИЙ ЗА МОЖЛИВОСТІ

Водночас Михайло Івонін відновив у Хмельницькому сімейну справу – компанію «Промдекс» з виробництва побутових фільтрів проти

накипу та іншої хімії для очищення труб і басейнів. Тут у десять разів менше працівників, ніж було вдома, але замовлення є. Більше того, Михайло каже, що саме клієнти мотивували його відновити цей бізнес.

– Коли почалося повномасштабне вторгнення, ми зупинили виробництво, але клієнти почали писати, що їм потрібна наша продукція. Тож, власне, вони і підштовхнули до того, аби відновлювати роботу. Звісно, це не ті обсяги, що були вдома, до того ж треба орендувати приміщення, заново купувати обладнання. Але я не сумую, а дякую за ці можливості, хоч і далеко від дому. **CN**

Наталка СТЕПОВА

АКТУАЛЬНЕ

Не треба пояснювати, чому саме переселенці першими зацікавлені в можливостях придбати собі житло. На відміну від інших українців, які користуються програмою «ЄОселя» заради поліпшення наявних житлових умов, переселенці взагалі не мають, де жити. Вони або втратили свої домівки, або не можуть продати нерухомість на окупованих чи прифронтових територіях, щоб купити нове в умовно безпечному місці – натомість змушені орендувати тимчасове житло, що стабільно залишає їх в скрутному фінансовому становищі. Десятки тисяч родин держава вже позбавила виплат на оренду житла. Отримати компенсацію за знищену нерухомість вони теж не можуть, бо держава не виплачує компенсації громадянам із тимчасово окупованих територій. І при всьому тому, державна іпотечна програма не стала привабливою для переселенців.

Чому? Бо багатьом не по кишені розмір першого внеску. Бо термін кредитування замалий, а щомісячні платежі, відповідно – завеликі. Бо купувати можна було лише нерухомість віком до 3 років – тобто на первинному ринку, а він за визначенням дорожчий. До того ж, об'єкти в новобудовах в 90% випадків продаються без ремонту, а це означає, що на переселенців накладається потрібне фінансове навантаження: сплата іпотеки, вкладання грошей в ремонт і поточна щомісячна оренда.

Тож і ВПО, і «Укрфінжитло» (підприємство, яке реалізує програму іпотечного кредитування «ЄОселя в Україні»), очікували зміни у законодавстві, які б зробили умови іпотеки більш привабливими.

ЧОГО ОЧІКУВАЛИ ПЕРЕСЕЛЕНЦІ

В серпні цього року представник «Укрфінжитла» Євген Гейко на онлайн-зустрічі з переселенцями пообіцяв, що вже незабаром умови іпотеки для ВПО зміняться в кращий бік. За його словами, «Укрфінжитло» розробило пропозиції для уряду, які допомогли б поживити програму саме за рахунок переселенців.

Що пропонувалося? Зменшити для переселенців розмір першого внеску. Збільшити терміни кредитування. Дозволити переселенцям, які отримали компенсаційні сертифікати за знищене житло, вносити їх у якості першого внеску по іпотеці (тобто фактично поєднати дві програми – «Відновлення» і «ЄОселя»). Дозволити тим, хто вже має в іпотеці майно, яке залишилось на окупованій території, брати участь у програмі знову. Дозволити рідним першого ступеню спорідненості брати іпотеку для своїх родичів. А також збільшити вік житла, яке дозволяє купувати програма.

Євген Гейко був впевнений, що всі пропозиції будуть підтримані урядом. Але його сподівання не справдилися.

ЩО ЗМІНИЛА ДЕРЖАВА

16 серпня уряд дійсно вніс зміни в чинні правила іпотеки, а на початку вересня опублікував відповідну постанову.

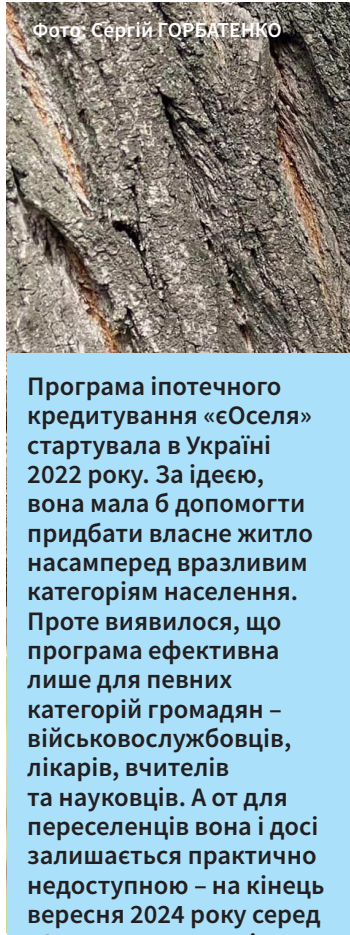

Фото: Сергій ГОРБАТЕНКО

Програма іпотечного кредитування «ЄОселя» стартувала в Україні 2022 року. За ідеєю, вона мала б допомогти придбати власне житло насамперед вразливим категоріям населення. Проте виявилось, що програма ефективна лише для певних категорій громадян – військовослужбовців, лікарів, вчителів та науковців. А от для переселенців вона і досі залишається практично недоступною – на кінець вересня 2024 року серед 13 тисяч родин, які скористалися умовами державного іпотечного кредитування, переселенців було лише 2%. Чому так і чого варто очікувати далі – розбираємось з експертом ринку нерухомості.

І потенційні бенефіціари програми знайшли в ній кілька неприємних сюрпризів.

Перше і головне – уряд збільшив відсоткову ставку по іпотеці для всіх категорій з 11-го року кредиту. Якщо ви належите до пільгової категорії і берете кредит під 3% річних, то через 10 років відсоткова ставка зросте до 6%. А якщо ви кредитуєтеся на загальних підставах під 7% річних, то з 11-го року кредитування ставка становитиме 10%. Щоправда, експерти заспокоюють, що розмір платежів суттєво не збільшиться через те, що нова відсоткова ставка буде нараховуватися на залишок суми, а цей залишок через 10 років буде значно меншим. Менше з тим, ця перспектива дещо демотивує.

Друга новина – уряд зменшив розмір першого внеску по іпотеці, але виключно для молоді віком до 25 років. Тобто 30-40-річні переселенці не входять в групу громадян, яких держава зацікавлена підтримувати. А дарма, бо це найбільш продуктивний в професійному плані вік людини.

Із хорошого – влада дозволила використовувати компенсаційні сертифікати «Відновлення» у якості першого внеску по іпотеці.

Не були підтримані в серпні пропозиції щодо збільшення терміну кредитування, збільшення віку житла, яке можна купити в іпотеку, включення близьких родичів в перелік членів родини, на яких можна нараховувати пільгові квадратні метри. Проте уряд люб'язно дозволив родичам людей, які втратили все своє майно, взяти на себе розв'язання проблеми і виплачувати пільгову іпотеку замість рідні.

НЕМА ОСЕЛІ

Чи стане легше переселенцям придбати нерухомість в іпотеку

Незадоволення такими половинчастими рішеннями ширилося в суспільстві, і от 4 жовтня Кабмін вдруге оновив умови програми «ЄОселя».

Нарешті уряд розширив можливості для ВПО, дозволивши купувати житло віком до 10 років в будь-яких областях країни. Відтепер переселенцям можна шукати квартири і будинки з ремонтом на вторинному ринку.

Для інших потенційних покупців нерухомості в кредит залишається доступним лише нове житло в новобудовах віком не старше 3 років. Пільговики – військовослужбовці, вчителі та лікарі – зможуть купувати 10-річне житло тільки в Чернігівській, Сумській, Харківській, Запорізькій та Херсонській областях. Ці області – прифронтові, і навряд чи існують люди, які готові ризикувати настільки, щоб зараз купувати там нерухомість.

Очевидно, що вимоги до віку і розташування іпотечного житла грають на руку забудовникам. За словами заступника міністра економіки Андрія Телюпи, це допоможе розвитку будівельної та суміжних галузей. Але експерти ринку нерухомості, навпаки, побоюються, що такі обмеження можуть загнати ринок нерухомості в глухий кут.

НЕРОЗУМНЕ ЛОБІЮВАННЯ

Станом на зараз саме державні програми на 85% підтримують життєдіяльність ринку нерухомості, вважає генеральна директорка KDU Realty Group Олена Маленкова, яка свого часу входила до консультативної групи Верховної Ради України з питань переселенців.

Пані Олена працює на ринку нерухомості вже 30 років. Вона сама переселенка з Долини з 2014 року, тож знається і на проблемах ВПО, і на проблемах ВПО. Її ріелторська компанія працює переважно в Києві та Київській області, і більша частина угод, які укладаються, стосується саме державних іпотечних програм.

– На початку впровадження державної іпотеки нам довелося стикатися з непрофесійністю окремих співробітників окремих банків, через що виникали пробуксовки, – каже Олена Маленкова. – Але ми, як ріелторська група, навчилися співпрацювати з тими працівниками, які є ефективними і розуміються на процесах. Також ми навчилися мотивувати власників житла трошки почекати, поки триває процес ухвалення виплат на державному рівні. І станом на зараз ми не маємо проблем з іпотечними програмами. Аби не втручалася держава з сюрпризами, які

здатні покласти на лопатки весь ринок нерухомості.

Експертка впевнена, що лобіювання законів під забудовників має бути цивілізованим, а наслідки такого лобіювання треба прораховувати хоча б на крок вперед.

– Якщо такий інструмент, як пільгова іпотека під 3-7%, відпаде, ринок завалиться, як той будинок, що стоїть на повітряній подушці, в землетрус. Я розумію та погоджуюсь із думкою, що будівельну галузь треба підтримувати. Тоді, шановне панство, хто вигадує закони, які підривають ринок? Кредитуйте забудовників, а не робіть штучно умови, щоб нагромадити все, що можливо, на плечі нещасних українців.

Відтак рішення уряду від 4 жовтня Олена Маленкова вважає безпечним. Адже, на її думку, обмеження для однієї категорії неодмінно позначиться і на решті учасників ринку. В тому числі – і на переселенцях. **CN**

Ганна САВЧЕНКО

Олена МАЛЕНКОВА, генеральна директорка KDU Realty Group:

– Ми, українці, так влаштовані, що нам потрібно мати власний дах над головою. Це частина нашого генетичного коду. На жаль, поки що українське законодавство залишає ринок нерухомості в Україні диким ринком. Бо всі працюють з нерухомістю, а треба працювати з людьми. У нас є військові, які повинні мати можливість купувати те житло і в тому місті, в якому вони хочуть. Обмеження у виборі житла для військових може охолодити ринок до рівня заморозки. Адже, за даними на порталі «ЄОселя», саме вони стали отримувачами 60% всіх іпотечних кредитів.

Також у нас є велика група людей, які втратили житло через війну, починаючи з 2014 року. Ці люди, українські переселенці – не сірійці, їм не потрібні модульні будиночки. Їм потрібне нормальне житло, в якому вони відчуватимуть себе вдома і яке зможуть передати своїм дітям у спадок. І держава має допомогти цим людям його придбати.

НАДИХАЮЧЕ

Воркаут (від англ. *street workout* – «вуличне тренування») – молодий вид спорту, який з'явився у Бразилії на початку 2000-х. Його заснували бідні підлітки, які не мали можливості займатись гімнастикою у спортзалах, тож вирішили тренуватися просто неба. Воркаут набув безліч варіацій: від виконання акробатичних трюків до звичайних силових тренувань на всі групи м'язів з елементами гімнастики, фітнесу, східних єдиноборств тощо. Основними знаряддями у воркауті є турніки, бруси та вага власного тіла. Головною перевагою – той факт, що тренування проходять не в задушливому залі, а на свіжому повітрі, що забезпечує молоді організми вуличних спортсменів і спортсменок невичерпним запасом кисню.

На свої році перші змагання з воркауту Олег потрапив 2020 року. Його запросив теперішній колега, коли подивився відео з тренуваннями хлопця.

– Чому б не спробувати? Я поїхав. Першим почуттям був страх – я вперше публічно покажу свої досягнення, а я не впевнений, що знаю, що робити. Це були мої перші змагання і перше золото – я став чемпіоном Донецької області. І попри мій неідеальний виступ ті перші змагання були неперевершені, якщо говорити про емоції. Бо, наприклад, на змаганнях 2024 року я вже знав, чого від себе очікувати, був задоволений своїм виступом. А тоді я не розумів, що буде, чого очікувати, і цих емоцій вже не повторити.

Того ж 2020 року хлопець взяв участь у змаганнях від Workout Academy, яка має в Україні понад десять локацій. Йому захотілося долучитися до команди академії, і він наважився написати одному з засновників та запитати, чи може він стати тренером. П'ятирічний досвід у воркауті відчинив Олегу Марченку двері до роботи мрії.

– Я не відчуваю себе на роботі, не вважаю її своїм обов'язком. Просто займаюся спортом і отримую від цього величезне задоволення, – каже хлопець.

Олег зазначає, що в академію беруть всіх охочих – від 5 років і до того моменту, поки люди-

«Якось ми грали з другом у футбол, і він мене спитав, чи знаю я, що таке воркаут. Він показав кілька відео, мене це зацікавило, і ми почали разом займатися та вивчати різні елементи на турніку», – так краматорець Олег Марченко розповідає про початок свого захоплення вуличним спортом в середніх класах школи. Нині чемпіон України зі стрітліфтингу та віце-чемпіон в категорії воркаут-батлів працює тренером у Workout Academy в Дніпрі та просуває здоровий спосіб життя серед юнаків.

ШЛЯХ ЧЕМПІОНІВ

Тренер з Краматорська мріє відкрити академію воркауту в Краматорську

на має бажання тренуватися. Сам він тренує молодшу групу – це 5-9 років, середню підліткову групу 12-15 років, і старшу – від 15 років. З початком повномасштабної війни через небезпеку для дітей заняття відбуваються переважно не на свіжому повітрі, а в укриттях.

– Два рази на рік в академії проходить атестація, на якій учні показують свої результати. Цього червня відбулася перша атестація для моїх учнів, і четверо з них отримали звання кандидата в майстри спорту. І так, на змаганнях я очікую від них призових місць. Але також варто розуміти,

що спорт – це не лише про м'язи, а й про психологічну підготовку: дуже важко налаштуватися на результат, коли тренуєшся в підвалі під звуки сирен та вибухів.

Зараз учні Олега беруть участь у Кубку України з воркауту, який проводить Міністерство спорту. Ці змагання мають чотири ка-

тегорії. Перша – це Workout-рекорди, змагання у кількості повторів базових вправ. Друга – стрітліфтинг, виконання базових вправ із максимально можливою вагою. Третя – фрі-стайл, коли спортсмени за обмежений час демонструють технічно важкі вправи та гімнастичні трюки. Четверта – Workout games, змагання команд у виконанні комплексу вправ на швидкість.

У вересні на Workout games учні Олега Марченка вибороли друге місце на змаганнях, а на момент написання матеріалу борються за призові місця в інших змаганнях. Тож тримаємо за них кулаки!

А Олег мріє не лише про досягнення своїх вихованців, а й про відкриття філії академії з воркауту в Краматорську.

– Я став про це думати, коли тільки почав працювати тренером. На той момент в нашому місті було більше двохсот людей, які займалися воркаутом. Про нас знімали сюжети для новин, ставили у приклад дітям. Але через війну довелося виїхати. Вірю, що після нашої Перемоги ми зможемо повернутися додому, щоб розвивати спорт на вільній Донеччині. **CN**

Денис ПАПІН

ЧИТОМЕ

Окрім читання, пані Діана має ще одне хобі, яке її надихає – малювання.

– Я малювала з дитинства, але через певні обставини зробила довгу перерву, – каже переможниця. – А зараз знову повернулася до цього захоплення. Купила собі фарби і, сидючи на дачі, малюю своїх улюблених котиків.

Ще раз вітаємо пані Діану з перемогою в розіграші та оголошуємо новий тур. Цього разу лотом будуть книжки Валерія Пузика – письменника, художника, режисера, журналіста та воїна ЗСУ.

Книга «З любов'ю – тато!» не містить детальних описів бойових дій, але передає настрій людей, які опинилися на фронті. Автор змушує подумати про те, наскільки великий вплив має на суспільство війна, а також надихає читачів пі-

На День захисників і захисниць редакція «Схід NOW» розіграла роман Ілларіона Павлюка «Я бачу, вас цікавить п'ятьма». Переможницею стала киянка Діана Лимар, яка розповіла, що особливо цікавиться творчістю українського Стівена Кінга. В її родині всі полюбили читати, тож містична розповідь про загадкове селище Буськів Сад на полиці не залежить.

ЕФЕКТ ПРИСУТНОСТІ

клубатися про близьких і бути активними у захисті своєї держави.

Збірка «Я бачив його живим, мертвим і знову живим» – це повітряні акварельні оповідання про дитинство, про по-

чуття та стосунки, мир і війну. Автор – майстер деталей, майстер епізоду й ситуації – створює абсолютний ефект присутності, запрошуючи разом із ним вдихнути будівельний пил, торкнутися шкірою річ-

кової води, ввібрати в себе гудіння мотора, пережити кожен момент незвичних сюжетів, які розгортаються під дуже несподіваним кутом.

Оголошення переможця відбудеться 21 листопада в

День Гідності та Свободи. Для участі в розіграші треба всього лише підписатися на нашу фейсбук-сторінку facebook.com/shid.now/ і слідкувати за інформацією у стрічці. **CN**

НАДИХАЮЧЕ

ВСІ ДОРОГИ ЖИТТЯ
ВЕДУТЬ НА ПАСІКУ

Вперше пан Юрій завів власних бджіл років тридцять тому. В селі Званівці неподалік Бахмута, де він мешкав з родиною в батьківській хаті, були ідеальні для цього умови. Люди там жили роботящі, майже у кожному подвір'ї – сад, навколо села – рясно засаджені сільськогосподарські культури на тлі неймовірних краєвидів. Тож бджоли мали можливість без упину збирати пилок для створення меду різних видів.

– Це було моїм хобі, яке розтягнулося на усе життя. Колись у мене було більше вуликів, колись менше. Інколи пару років взагалі не заводив сім'ї, якщо попередні втрачав – може, хвороба якась в них заводилася, може, мерзли, а може, коли й меду мало залишав їм. Молодий був, не все знав, мудрість приходить з досвідом, – розповідає пан Юрій про своє захоплення.

Зараз там, де колись над дерев'яними вуликами дзиччали смугасті трудівниці, не замовкає гуркіт війни. Званівка знаходиться на самісній лінії фронту, батьківська хата вже давно без даху, а будинок брата, що стояв поруч – згорів повністю.

– Якщо чесно, вже й не знаємо, що з цими хатами зараз. Бо усі виїхали: племінника поранило, ледь вижив, то чекати горя там вже ніхто не став, – каже чоловік.

Сам Юрій з дружиною виїхав з Бахмута в липні 2022 року. Каже, стало вже нестерпно – навколо з кожним днем більшало руїн, обстріли ставали все частішими і все більш потужними. З кількома валізками вони дісталися до столиці, до дітей. У Києві знайшлася порожня квартира, в якій подружжю співробітник доньки запропонував якийсь час пожити. Але Юрій постійно думав, чим би зайнятися. Попри те, що він має інвалідність, його родина багато років була активною в бізнесі: чоловік володів двома туристичними агенціями, а дружина продавала комп'ютерну техніку.

Шукаючи роботу, пенсіонер перебирав різні варіанти. Але десь глибоко у підсвідомості дзиччала, мабуть, та сама бджілка...

ТУРИСТИ НЕ ЛІТАЮТЬ,
А БДЖОЛИ – ДУЖЕ
НЕПОГАНО

– За майже 25 років роботи у туристичній галузі я відправив тисячі містян на відпочинок в Єгипет, Туреччину, країни Європи. Ми заслужили довіру клієнтів, більшість користувалися нашими послугами багато разів, – згадує пан Юрій свої щасливі часи підприємця. – Звісно, я сам був у турах, які потім пропонував людям. Бо, звісно, вони питають: а ти самто туди їздив? Якщо так, то це зовсім інший рівень довіри. Мені особисто найбільше сподобалася Іспанія – і подивитися є на що, і море неймовірне.

Перше випробування бізнесу пана Юрія пережив ще в «ковідні» часи, коли туристичні маршрути обмежилися походом у найближчий магазин. Як і всім працівникам туристичної сфери, йому було нелегко. І знов рятували бджо-

У Бахмуті Юрій Махник був власником двох туристичних агенцій, а в евакуації став бджолярем. Тепер він мріє створити виробництво з переробки меду та назвати його, у пам'ять про рідне місто, «Бахмутський бджоляр». Для цього пенсіонер навіть отримав магістерський диплом технолога харчової промисловості.

БУДЬ, ЯК
БДЖОЛА –
ПРАЦЮЙ,
ПОКИ
ЖИВЕШ

ли – спілкування з ними було безпечним і не вимагало соціальної дистанції та медичних масок. Та навіть бджолиний укус відчувався трохи приємнішим за щеплення, а мед ідеально підходив для лікування. Дещо відновити туристичний бізнес вдалося за рік перед повномасштабним вторгненням: коли пандемія пішла на спад, люди не стримували себе у бажаннях мандрувати та відпочивати. Але велика війна перекреслила нормальне життя бахмутян...

– Формат онлайн-агенції, який існує в мене зараз, не дає тієї атмосфери довіри. Та й земляки розлетілися по всьому світу – багатьом не до туристичних подорожей. Тож клієнтів небагато. А з офісу агенції в Бахмуті ми нічого не вивезли. Мабуть, все там і згоріло – разом з усім містом...

Понад два роки тому пан Юрій нарешті вирішив спробувати перетворити своє хобі на роботу. По оголошенню знайшов вакансію бджоляра та

переїхав на Кіровоградщину. А згодом потрапив до села Привільного, що біля Дніпра. Там він влаштувався на фермерську пасіку та й почав мріяти про власну. Бо часи вимагають змін: туристи зараз не дуже кудись літають, а бджоли – навпаки, не припиняють свого руху.

МОЇМ МЕДОМ МАЮТЬ
СМАКУВАТИ УКРАЇНЦІ!

Щоб облаштувати свою пасіку, пан Юрій почав подавати бізнес-заявки на грантові курси для переселенців. І доволі довго безрезультатно: чоловіку відписували, що, мовляв, ідея гарна, але підтримати її не можуть. Але не в характері пана Юрія так просто здаватися. Він не тільки продовжував стукати в усі двері, а й вступив на навчання до Харківського університету, щоб здобути фах технолога харчової промисловості.

– Такій наполегливості я теж навчився у бджіл – вони живуть якесь 45 днів, але усе своє життя працюють, навіть якщо плоди їхньої праці призначені не для

них особисто, а для всієї бджолиної спільноти. Щоб зібрати краплинку меду, треба стільки квітів облетіти! Тож, приклад бджіл не дав мені опустити свої руки – вони ж своїх крил не опускають.

І нарешті зусилля виправдалися: проект пана Юрія підтримали. На грантові кошти він купив вулики та бджолині сім'ї, які розташував поруч з фермерськими. Каже, ніхто проти такого сусідства не заперече – ні люди, ні комахи.

– А мені зручно піклуватися й про хазяйську пасіку, й про свою, – каже чоловік. – Працюю так вже два роки. Цього-річ в мене вже понад 180 вуликів, ми накачали з них три з «хвостиком» тони меду.

Продає свою продукцію пан Юрій поки що здебільшого друзям – спрацюють старі зв'язки, «сарафанне радіо», дописи в соцмережах. Це наче своєрідний ланцюг підтримки, який створили люди, відірвані від рідних міст та сіл.

– Я дуже сумую за Бахмутом. В нас була така компанія чолові-

ча – ми 23 роки ходили разом у сауну, були просто експертами у цій справі, бо парилися в усіх закладах, які тільки відкривалися у місті та околицях, – емоційно ділиться пенсіонер. – А тепер немає ні цієї компанії, ні сауни. Немає бізнесу, який я будував все життя. Навіть квартири немає – все треба починати з нуля. Але що ж, тепер є мій мед, який може нагадати друзям про наше спільне минуле, сколихнути своїм ароматом наші спогади...

Замовлення пан Юрій відправляє у невеличких місткостях через поштові сервіси, а запаси тримає на складі у відрах та бочках. Взимку збирається більш активно розвивати продажі, заведе, наприклад, сторінку в інстаграмі – там зручніше продавати, ніж у фейсбуці. А от на ринок до Дніпра їздити не буде. Далеко, та й не той настрій, каже...

– Я скоро закінчую навчання, отримую диплом, тож знов маю мрію. Хотів би відкрити невеличке підприємство з переробки меду – виготовляти медові наливки або якісь інші вироби, якимось особливо фасувати, – мрійливо розповідає пан Юрій. – Вже й назву придумав – «Бахмутський бджоляр». І пам'ять про моє місто, і красиво звучить. Можна було б налагодити співробітництво з різними фірмами, які щось роблять з меду – кондитерськими, наприклад. Або й на експорт – теж можна думати. Хоча, якщо чесно, я хочу, щоб український мед належав Україні, і смакували ним українці. Це наша земля, наші бджоли, наші квіти – тож, наш мед!

Юрій Махник радить усім переселенцям шукати й собі таку діяльність, яка б надихала та підтримувала, не давала опустити руки та допомагала «підтримувати штаниці». А якщо хтось вирішить, що цей бізнес – це бджоли, пан Юрій готовий допомогти порадами та консультаціями – звертайтеся! **СН**

Елізавета ГОНЧАРОВА

ЦІКАВЕ

«Листи до Бахмуту» – так називається ініціатива, яку нещодавно започаткувала команда місцевого онлайн-видання «Вільне радіо». Вона стартувала 14 вересня – в день, коли вщент знищеному росіянами місту мало виповнитися 453 роки. Редакція планує зібрати цифровий архів із 100 тисяч листів, що збережуть пам'ять про Бахмут через розповіді людей, які тут народилися та жили, та тих, хто його боронив. Про те, як «розмова» з містом допомагає полегшити біль втрати і чому важлива історія кожного, «Схід NOW» розповіла головна редакторка «Вільного радіо» та ініціаторка проєкту Анна Сердюк.

Зруйнований офіс «Вільного радіо» в Бахмуті

РОЗМОВА З МІСТОМ

Чому варто написати лист до Бахмуту

рідним містом допомагає прийняти втрату рідного дому. Сама ідея виникла під впливом її власного досвіду терапії, в якому листування стало способом висловити те, що важко було проговорити вголос.

Історії, які люди розповідають в листах, різні, бо в кожного був свій Бахмут.

– Один лист написала людина з іншого регіону, яка приїздила в Бахмут на спортивні змагання. В іншому листі – розповідь про будинок, який родина облаштувала все життя – і втратила. Хтось пише, що планує повернутися, а хтось вже попрощався з мі-

стом назавжди. Наша ідея показати різні погляди, різні досвіди різних людей. Ми хочемо також звернутися до відомих людей, які були в Бахмуті чи мали якесь відношення до міста, щоб і вони написали свій лист.

Також «Вільне радіо» чекає на листи від захисників і людей, чий рідні або друзі загинули, боронячи Бахмут.

– Тіла не всіх військових, які поклали там життя, вдалося повернути рідним. Родичі загиблих чекають деокупації, щоб відвідати місто, де загинули їхні батьки, чоловіки, брати. Їм також є що написати у листі до міста, – вважає Анна Сердюк.

Сама вона родом з Харкова, але як редакторка відбулася саме в Бахмуті, у «Вільному радіо». З

2017 року медіа працювало як радіостанція, що покривала мовлення Бахмутського району, а згодом стало відоме в усьому регіоні та за його межами. За словами Анни, Бахмут став для неї містом становлення, яке дало їй поштовх, можливості для самореалізації, друзів, однодумців, колег.

– Я сумую за офісом «Вільного радіо», який росіяни прицільним обстрілом зруйнували в серпні 2022 року. Він був просторий та великий. Ми там не лише працювали, а й грали в настільні ігри, обмінювалися подарунками на свята, запрошували туди гостей. Для більшої частини нашої команди Бахмут був домом. Тому для мене проєкт «Листи до Бахмуту» дуже важливий і дуже особистий, – зізнається редакторка.

P.S. Написати свого листа до Бахмуту можна і від руки. До 1 листопада паперові листи чекають в осередках для переселенців «З Бахмутом у серці», а також в центрах «ЯМаріуполь». Онлайн-листи приймаються на постійній основі на сайті «Вільного радіо». **CN**

Ірина ДІМІТРОВА

Анна Сердюк

Окремі спогади людей складуть цільний вітраж історії міста, покажуть, яку роль відіграв Бахмут в житті багатьох людей, як вплинув на них, вважає Анна.

– Всі листи будуть відкритими, окремі історії ми розповідатимемо час від часу на сайті «Вільного радіо», – каже редакторка. – Щойно людина завантажує свій лист, він відразу відображається на сайті. На нього можна отримати посилання, щоб поділитися своєю історією у соціальних мережах. Із зібраних листів буде сформований цифровий архів свідчень про Бахмут його жителів, які зараз опинилися в інших регіонах України чи за кордоном.

Згодом цифровий архів листів до Бахмуту може стати частиною великого проєкту, присвяченого Донеччині. А до того планується створення виставки, де будуть представлені зібрані спогади.

ПОЧУТИ ВСІ ГОЛОСИ

Команда проєкту готова до того, що процес збору листів буде довгим. Декому ще не вистачає сил писати – через біль, який вони проживають, інші втрати вже пережили, але їм поки важко повернутися до спогадів.

За словами Анни Сердюк, проєкт має й терапевтичну складову, бо така «розмова» з

СМАЧНЕ

В межах проєкту «Листи до Бахмуту» команда «Вільного радіо» підготувала до Дня міста особливий десерт, створений у співпраці з шеф-кухарем Євгеном Клопотенком. Він отримав офіційну назву «Шоколадний брауні з шампанським і трояндим варенням». Рецепт був розроблений на основі спогадів містян про смаки та аромати рідного міста.

– У Бахмута не було офіційно затвердженого десерту, як у Києва, наприклад. Тож ми вирішили когось познайомити з містом через його смак, а тим, хто довгий час жив у Бахмуті, просто його нагадати, – розповідає редакторка «Вільного радіо» про ідею створення десерту.

Страва-фантазія, присвячена Бахмуту, поєднує компоненти, за якими до війни упізнавали місто чисельні туристи. Адже всім дуже хотілося відвідати тамтешній завод ігристих вин, який знаходився в гіпсових штольнях під землею. І як було проїхати повз соляні шахти міста-супутника Соледаду? Щодо троянд – так Бахмут в них просто потопає. А от про шоколад підказали сторожники – колись у місті був цех по виготовленню шоколадних

БРАУНІ ПО-БАХМУТСЬКИ

Трояндове варення, шоколад та ігристе з дрібкою солі – як символи довоєнного Бахмута

цукерок. До речі, у Бахмуті також виготовляли есенцію для ситра, тож, за словами Анни Сердюк, шампанське в рецепті цілком можна замінити лимонадом.

– Наш брауні сподобався, його готували люди з інших міст, ділилися світлинами десерту в соцмережах, – каже Анна. – Моя знайома, яка живе в Ужгороді й ніколи не була в Бахмуті, з'ясувала, що в Ужгороді і Бахмута співпадає день народження, і на день свого міста вирішила приготувати саме цей десерт.

Давайте і ми його приготуємо – з думкою про Бахмут, зі сподіваннями, що незабаром ця наша земля буде звільненою і знов розквітне.

ЩО ПОТРІБНО:

- ◆ вершкове масло – 240 г
- ◆ цукор – 100 г
- ◆ олія – 2 ст. л.
- ◆ яйця – 5 шт.
- ◆ ігристе – 75 мл
- ◆ борошно – 170 г
- ◆ какао – 100 г
- ◆ темний шоколад – 90 г
- ◆ темний шоколад для прикраси – 90 г

- ◆ трояндове варення – 200 г
- ◆ сіль – 1 ч. л.

ЯК ГОТУВАТИ:

1. У миску викладаємо м'яке масло, цукор, вливаємо олію. Збиваємо все разом блендером із насадкою вінничок чи міксером до однорідності.
2. Додаємо яйця та збиваємо суміш до пишної текстурою, вливаємо 75 мл шампанського.
3. В окремій мисці змішуємо борошно, какао та дрібку солі. Додаємо цю суху масу до вологої, перемішуємо.
4. Розтоплюємо шоколад (90 г). Додаємо його у тісто, перемішуємо лопаткою, а потім – блендером із насадкою вінничок до повного розчинення.
5. Розігріваємо духовку до 180 градусів. Викладаємо тісто в застелену пергаментом форму, розрівнюємо його.
6. Кришимо решту шоколаду (90 г) зверху на тісто та ставимо брауні запікатися впродовж 25 хвилин.
7. Дістаємо готовий брауні з духовки та охолоджуємо. На вже холодний десерт викладаємо трояндове варення, приструшуємо його сіллю та розрізаємо на порційні квадратні шматочки.

ЯКЩО БОГ ІСНУЄ, ВІН НОСИТЬ ФОРМУ ЗСУ

ІВАН UA383052990000026005015017860
ЄДРПОУ 39696398

Отримувач: Міжнародний благодійний фонд «Повернись живим»
Призначення платежу: Благодійна пожертва військовим